03. November 2026

Onderwijs en cultuur

De stad Bocholt nodigt uit tot herdenking van de Reichspogromnacht

Herdenking op 9 november om 19.30 uur in het Haus des Handwerks // Ter nagedachtenis aan de familie Cohen uit Bocholt // Film "Nie allein" op 10 november in het Kinodrom

De stad Bocholt nodigt u uit op maandag 9 november 2026 om 19.30 uur voor een herdenking van de Reichspogromnacht en de slachtoffers van het nationaalsocialistische geweldsregime. De herdenking vindt plaats op de herdenkingsplaats bij de geschonden synagoge, waar nu het Haus des Handwerks staat. Ter gelegenheid hiervan herdenkt de stad het lot van de uit Bocholt afkomstige Sally Cohen en zijn familie.

Met de herdenking op 9 november herdenkt de stad Bocholt de slachtoffers van de Reichspogromnacht van 88 jaar geleden. Toen de nationaalsocialisten in de nacht van 9 op 10 november 1938 joodse mensen in heel Duitsland overvielen, hun woningen verwoestten en hun winkels vernielden, trof het geweld ook de familie van de in Bocholt woonachtige Sally Cohen. Zijn levensverhaal is exemplarisch voor het lot van veel joodse gezinnen uit Bocholt. Dankzij de publicatie "Boek van de Herinnering - Joden in Bocholt 1937 tot 1945" van de in 2026 overleden heemkundige Josef Niebur zijn belangrijke details uit zijn leven bekend.

Sally Cohen werd op 19 april 1892 in Bocholt geboren als zoon van Dina en Isaac Cohen.

Na het vroege overlijden van zijn eerste vrouw, Frieda Hein, trouwde hij op 23 september 1920 in Dinslaken met Juliane Franzmann. Uit dit huwelijk werden twee dochters geboren: Margot, geboren in 1921, en Ruth, geboren in 1923. Het gezin verhuisde meerdere keren binnen Bocholt. Sally en Juliane Cohen woonden tijdelijk met hun kinderen in het ouderlijk huis van Sally Cohen aan de Langenbergstraße 52, waar zijn broer Magnus een tweedehandswinkel runde. Sally Cohen was waarschijnlijk zelf ook actief in de handel.

Ook mensen uit de stad herinnerden zich hem later nog. Maria Niebur vertelde hoe ze Sally Cohen tijdens ritjes door de Langenbergstraße vaker voor zijn winkel had gezien. Hij stond daar met zijn handen over zijn buik gevouwen. Karl Walber herinnerde zich de handel in tweedehandsgoederen en de spullen die op een vanaf de straat zichtbare plek naast het huis waren opgeslagen.

De pogromnacht

In de nacht van 9 op 10 november 1938 escaleerde het antisemitische geweld van de nationaalsocialisten. Ook de woning van de familie Cohen aan de Dingdener Straße 116 werd overvallen en vernield. Sally Cohen werd mishandeld en door de straten gejaagd.

Maria Niebur uit Bocholt herinnerde zich het volgende: "Mijn collega vertelde de volgende ochtend hoe de nazi's Sally Cohen in zijn pyjama over straat hadden gedreven. Daarbij zou hij zijn bespot, geslagen en keer op keer op de grond zijn gesmeten."

Voor de joodse bevolking in Bocholt en in het hele Duitse Rijk betekende de Pogromnacht een verdere escalatie van de al jaren toenemende ontneming van rechten en bedreiging. Voor de familie Cohen werd het leven in Bocholt steeds gevaarlijker.

Vlucht naar Nederland - en de hoop op veiligheid

Op 2 januari 1939 vluchtte dochter Margot naar de Nederlandse stad Goor. Daar woonde ook Hedwig Polak, een zus van Sally Cohen. Op 21 februari 1939

verlieten Sally en Juliane Cohen Bocholt en vluchtten naar Amsterdam. Op hun inwoningskaart werd het vertrek genoteerd met de woorden "zonder afmelding naar Amsterdam (Holl.)%$.

De vlucht betekende een afscheid van het vaderland, van vertrouwde mensen en van het leven dat ze tot dan toe hadden geleid. Tegelijkertijd was het een poging om aan de nazi-vervolging te ontsnappen. Maar de bezetting van Nederland door Duitse troepen en de uitbreiding van de jodenvervolging in het buurland ontnamen de vluchtelingen ook daar steeds meer elke vorm van veiligheid.

Een herinnering van Günter Lorch, wiens familie bevriend was met de Cohens, geeft een indruk van hoe joodse families in die tijd over landsgrenzen heen met elkaar verbonden bleven: "Later werkte [mijn] vader als tuinman in een klooster bij Venlo. Moeder en ik hebben hem daar bezocht. Ik herinner me nog hoe vader terugkwam naar Aalten en we in dichte mist naar Amsterdam reden. [...] Daar ontmoetten we Sally Cohen. Mijn vader en Sally waren supporters geweest van de voetbalclub Olympia Bocholt."

Deportatie en moord in Auschwitz

Op 5 februari 1943 werden Sally en Juliane Cohen vanuit Amsterdam naar het politie-doorgangskamp voor Joden in Westerbork gebracht. Van daaruit werden ze op 14 september 1943 eerst naar het concentratiekamp Bergen-Belsen gedeporteerd en op 25 januari 1944 naar het getto Theresienstadt.

In september 1944 werd het echtpaar Cohen met een zogenaamd "bejaardentransport" naar Auschwitz gebracht. Het transport vertrok op 28 september 1944 uit Theresienstadt. Samen met 2.944 andere Joden werd het echtpaar naar het vernietigingskamp gedeporteerd.

Sally Cohen werd op 30 september 1944, de dag van zijn aankomst, vermoord.

Ook zijn vrouw Juliane overleefde de gevangenschap niet. Volgens de beschikbare bronnen stierf zij op 28 februari 1945, kort na de bevrijding van Auschwitz door het Rode Leger, aan de ontberingen van de gevangenschap.

De vervolging trof ook de volgende generatie. Dochter Margot, die in 1939 naar Nederland was gevlucht, werd op 6 oktober 1944 in Auschwitz vermoord. Ook haar dochter, de kleindochter van Sally, Sophia Juliana Senta Lindeman, werd daar vermoord.

Van de naaste familie van Sally Cohen overleefde alleen zijn dochter Ruth de nazivervolging en de gevangenschap in het concentratiekamp Bergen-Belsen. Na de oorlog keerde ze meerdere malen vanuit Nederland terug naar Bocholt. In 1948 trouwde Ruth Cohen in Amsterdam met Alter Skurnick. In 1950 emigreerde het echtpaar als "staatlozen" naar Australië. Ruth Skurnick stierf op 5 oktober 1994 in Melbourne.

De stad Bocholt nodigt alle burgers uit om op 9 november 2026 om 19.30 uur deel te nemen aan de herdenking van de Reichspogromnacht en de slachtoffers van het nationaalsocialistische tirannieke bewind. De herdenking vindt plaats op de herdenkingsplaats bij de geschonden synagoge, waar nu het Haus des Handwerks staat.

Op dinsdag 10 november nodigt de stad Bocholt bovendien uit in het Kinodrom. Om 20.00 uur wordt de film "Nie allein" vertoond. Dit filmdrama vertelt het op ware gebeurtenissen gebaseerde verhaal van de joodse zakenman Abraham Stiller, die tijdens de Tweede Wereldoorlog in Finland onderdak bood aan joodse vluchtelingen. De toegang is gratis.

© Stadt Bocholt

Foto van Sally Cohen uit zijn vergunning voor ambulante handel, Stadsarchief Bocholt, SBOH2, nr. 1009

© Stadt Bocholt

De herdenking vindt plaats op de herdenkingsplaats ter nagedachtenis aan de vernielde synagoge, op de plek waar nu het Haus des Handwerks staat.